mentai ir keli smulkūs perdegusių kaulų fragmentai. Vienas elnio ar briedžio rago fragmentas buvo datuotas ^{14}C AMS metodu. Gauta data 10900–10771 m. pr. Kr. (10840±60) (Poz–169002). Tikėtina, kad šioje vietoje aptiktas suformuotos duobės, kuri per ilgą laiką prarado grunto spalvą (sunyko organika), dugnas. Duobė datuojama finaliniu paleolitu (XI tūkst. pr. Kr. I ketvirtis). Data sutampa su vėlyvojo driaso klimatiniu laikotarpiu. Tai yra ankstyviausi radiniai, aptikti Kušliškių senovės gyvenvietėje.

Centrinėje ir P dalyse, kur buvo tirti plotai 6–10, armens sluoksnyje aptikta kelių laikotarpių radinių – XIX–XX a., XVII–XVIII a. ir mezolito (8000–5000 m. pr. Kr.). Tarp jų buvo aptikta žiestos buitinės keramikos fragmentų, dalis jos buvo dengta žalia glazūra, 1648–1668 m. Lenkijos karalystės Jono Kazimiero Vazos šilingas, 1858 m. Rusijos imperijos Aleksandro II denežka, titnaginių radinių, kelios šukės lipdytinės buitinės keramikos fragmentų lygiu paviršiumi. Šioje vietoje labiausiai išsiskyrė plotas 7, kur buvo aptikta stulpavietė (stulpavietė 5) ir gana didelė titnaginių radinių koncentracija (68 vienetai): titnago skalda (skeltės ir nuoskalos), retušuotos nuoskalos, mikrorėžtukai, gremžtukas, skaldytiniai. Vadovaujantis tipologiniu-lyginamuoju metodu titnaginiai radiniai datuojami mezolito laikotarpiu (8000–5000 m. pr. Kr.).

The Kušliškiai Ancient Settlement

In 2023, a survey and detailed excavations were carried out at the ancient settlement of Kušliškiai (Kalvarija municipality, SW Lithuania), located at the construction site of the of the A5 Kaunas–Marijampolė–Suvalkai highway (in the section between 82 and 83 km markers). The total surveyed area was 3000 m^2, and the detailed excavation covered an additional 472 m^2 (Fig. 1). The investigation yielded a total of 529 finds (Figs. 2, 3) spanning several periods: the Final Palaeolithic, the Early Mesolithic, the Middle Iron Age (7th–9th centuries), and the 16th–18th centuries. Most of the finds were collected from the ploughed layer, which measured 40–50 cm in thickness. Long-term ploughing had severely disturbed the cultural layer, and only the deepest features remained untouched. The natural layer found below the ploughed layer was composed of red clay and contained 5 postholes, 5 features dating back to the Middle Iron Age (several pits and a dwelling), a structure dating back to the Final Palaeolithic, and clusters of finds from the Mesolithic and the 16th–18th centuries. Some isolated finds from the Neolithic (a triangular flint point) and the modern period (a denezhka of Alexander II of Russia) were also discovered.

Tomas Ivanauskas

Šventosios 26 radimvietė

Palangos miesto Monciškės gyvenvietėje, žemės sklypuose Latgalos g. 14 ir 16, kurių kiekvieno plotas yra po 20 arų, 2023 m. rudenį buvo vykdomi detalieji tyrimai. Tai buvo II tyrimų etapas, kurio metu buvo tiriama numatomų inžinerinių tinklų trasos vieta (1 pav.).

Šio etapo metu archeologiniai tyrimai buvo pradėti 2023 m. spalio 18 d. ir baigti lapkričio 16 d. Buvo tyrinėjama projektuojama trasos dalis – 70,7 m, ją dalijant į 5 perkasas. Trasa numatyta į Š nuo planuojamo užstatymo vietos (šioje vietoje detalieji tyrimai vykdyti 2022 m.). Naudota tęstinė perkasų numeracija. Pirmiausia sklype Latgalos g. 16, ištirta perkasa 8, toliau buvo tiriamos perkasos 9–12 link sklypo Latgalos g. 14. Perkasos buvo 1 m pločio, tačiau tarp perkasų ir 2022 m. ištirto ploto susidariu-

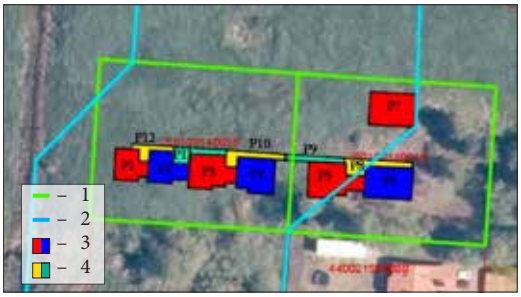

1 pav. Tyrimų vietos planas: 1 – žemės sklypų Latgalos g. 14 ir 16 ribos; 2 – apytikris paleolagūnos kontūras; 3 – 2022 m. tirtos perkasos; 4 – 2023 m. tirtos perkasos. T. Ivanausko brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – boundaries of the land plots at 14 and 16 Latgalos Street; 2 – estimated outline of the paleolagoon; 3 – trenches excavated in 2022; 4 – trenches excavated in 2023.

sios 4 kelių kvadratinių metrų „salos“ taip pat buvo ištirtos. Perkasa 8 buvo 32,36 m^2 dydžio (17x1 m su 4,8x3,2 m išpjova), perkasa 9 – 15 m^2 (15x1 m), perkasa 10 – 23,28 m^2 (14,8x1 su 3,2x2,65 m dydžio išpjova), perkasa 11 – 27 m^2 (13,56x1 su 4,2x3,2 m dydžio išpjova), perkasa 12 – 18,92 m^2 (10,6x1 su 3,2x2,6 m dydžio išpjova) dydžio, iš viso buvo ištirtas 116,56 m^2 plotas (1 pav.).

Latgalos g. 14 sklypo dalyje ir į P nuo sklypo ribos buvo lokalizuota Šventosios 26-oji radimvietė, ji aptikta 1966 m. melioracijos darbų metu. Išmestose žemėse buvo surinkta daug gintaro nuoskalų ir dirbinių. Tais pačiais metais šioje vietoje atlikti archeologiniai tyrimai (R. Rimantienė), ištirta bandomoji perkasa 10x2 m dydžio, iš viso 20 m^2 plotas. 1970 m. ištirta 14x2 m dydžio perkasa (28 m^2), o 1971 m. atlikti išsamūs tyrimai, ištiriant 400 m^2 plotą (Rimantienė R. *Akmens amžiaus žvejai prie Pajūrio lagūnos*. Vilnius, 2005, p. 457). Iš viso 26-osios radimvietės teritorijoje buvo ištirtas 448 m^2 plotas. Tyrimų metu aptikta 25–30 cm storio durpinga velėna, 10–15 cm storio dumblinas smėlis, kuris identifikuojamas kaip kultūrinis sluoksnis, o po juo balto smėlio sluoksnis sietinas su pakrantės zona. Didžioji dalis aptiktų radinių buvo paviršiniuose sluoksniuose. Šių tyrimų metu aptikta 650 keramikos fragmentų, 72 titnaginiai dirbiniai ir 830 gintarinių dirbinių ir žaliavos (daugiausia aptikta gintaro nuoskalų, sagučių ir kabučių).

2002–2005 m. V. Juodagalvis vykdė archeologinius tyrimus sankirtoje su sklypu Latgalos g. 14 ar 16 ir numatytos Latgalos gatvės tęsinyje. Šurfais ir perkasomis iš viso buvo ištirtas 264 m^2 plotas (*ATL 2002 metais*, 2005, p. 6–10; *ATL 2003 metais*, 2005, p. 10–15; *ATL 2004 metais*, 2006, p. 13–17; *ATL 2005 metais*, 2006, p. 9–12). 2002–2004 m. buvo fiksuotas 30–50 cm storio armuo, susimaišęs su ruda durpe, toliau buvo iki 40 cm storio durpė su medienos liekanomis. Po šiais sluoksniais fiksuota vidutiniškai 20 cm storio rudai pilka gitija (kultūrinis sluoksnis). Giliau išryškėjo geltonas ir balkšvas paplautas smėlis, vietomis susimaišęs su giliau esančiomis durpėmis. 2005 m. tyrimų metu kultūrinis sluoksnis fiksuotas juodame ir pilkai gelsvame smėlyje, slūgsančiame žemiau gitijos. Kultūriniame sluoksnyje rasta pailgų ir apskritų duobių su keramikos sankaupomis, stambių, tačiau negilių stulpaviečių, 2 ugniavietės. Rasta lipdytinių indų šukių fragmentų, tinklų pasvarų, strėlių antgalių, gremžtukų, grąžtelių ir kitų titnaginių dirbinių, gintarinių dirbinių, dažniausiai gintarinių sagų ir kabučių fragmentų ir jų ruošinių.

2003 m. tyrimai buvo tęsiami ir buvo tiriama šalia ankstesniais metais ištirtos perkasos, fiksuotas 30–50 cm storio armuo, susimaišęs su ruda durpe, toliau buvo iki 40 cm storio durpė su medienos liekanomis. Po šiais sluoksniais fiksuota vidutiniškai 20 cm storio rudai pilka gitija (kultūrinis sluoksnis). Giliau išryškėjo geltonas ir balkšvas paplautas smėlis, vie-

tomis susimaišęs su giliau esančiomis durpėmis. Tokia pat situacija fiksuota ir tiriant aplinkinius šurfus. Šurfe 11 armens sluoksnyje buvo aptikti 3 gintariniai dirbiniai (galbūt tai gyvenvietės R pakraštys); šurfo 12 kultūriniame sluoksnyje surinkti 9 gintariniai dirbiniai; šurfe 13 – titnaginiai dirbiniai ir keramikos, rago ir kaulo dirbinių fragmentų. Jokių konstrukcijų, židinių ar duobių pėdsakų tyrinėtame plote ir šurfuose nerasta (*ATL 2003 metais*, 2005, p. 10–15).

2022 m. buvo vykdomi detalieji tyrimai sklypuose Latgalos g. 14 ir 16 planuojamo užstatymo vietoje (T. Ivanauskas), tyrimų metu ištirtos 7 perkasos dalyje planuojamo užstatymo vietos, iš viso buvo ištirtas 576 m^2 plotas. 5–25 cm storio, vietomis ir iki 30–35 cm storio kultūrinis sluoksnis su neolito laikotarpio archeologiniais radiniais – dažniausiai gintaro ir titnago nuoskalomis, lipdytinių indų šukėmis, gintarinėmis sagomis ir jų fragmentais. Įžemyje buvo rasto 9 apvalios dėmės, 3 iš jų rasti pavieniai archeologiniai radiniai (labiausiai išsiskiriantis – gintarinis kabutis). Kultūriniam sluoksniui datuoti buvo paimti 2 mėginiai AMS tyrimams. Pirmojo mėginio gauta data iš perkasos 2 struktūros 7 buvo 3011–2877 m. pr. Kr. (FTMC–EP31–1) (4293±33). Antras mėginys paimtas iš perkasos 2 struktūros 9. Jo data 3340–3025 m. pr. Kr. (4470±33) (FTMC–EP31–2).

Tiriamo ploto R dalyje – perkasoje 8, kuri buvo tirta iki 35–45 cm gylio nuo žemės paviršiaus (H_{abs} 1,84–1,87 m), aiškus kultūrinis sluoksnis nebuvo fiksuotas, aptiktas armuo sudarytas iš humusingo smėlio su durpės ir pilko smėlio priemaišomis. Perkasos V dalyje (arčiau sklypo Latgalos g. 14) buvo aptikta tik 10 radinių – smiltainio plokštelių fragmentų, gintaro nuoskalų ir 1 gintarinės sagos fragmentas.

Šiek tiek kitokia situacija fiksuota perkasoje 9. Perkasa buvo tirta iki 0,5–1 m gylio nuo žemės paviršiaus (H_{abs} 1,34–1,40 m). Po velėna buvo 30–35 cm storio rudo humusingo smėlio sluoksnis, storėjantis V kryptimi. R perkasos dalyje giliau buvo fiksuotas įžemis – gelsvas smėlis arba šviesiai gelsvas smėlis. Perkasos V dalyje stratigrafija šiek tiek labiau išsiskirianti, po armeniu – rudu humusingu smėliu ir iki 10 cm storio siekiančiu maišytu gelsvu smėliu buvo tamsiai rudos durpės sluoksnis, pagal ankstesnių ir aplinkinių archeologinių tyrimų praktiką jis datuojamas mezolitu. Šioje mezolitinėje durpėje jokių žmogaus veiklos pėdsakų nebuvo aptikta. Įžemis fiksuotas 70–80 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Perkasos R dalyje įžemis fiksuotas vidutiniškai H_{abs} 1,57 m, o perkasos R dalyje – H_{abs} 1,42 m. Didžioji dalis archeologinių radinių buvo aptikta rudo humusingo smėlio sluoksnyje, nedidelė dalis radinių fiksuota ir surinkta margame šviesiai gelsvo smėlio ir rudos durpės sluoksniuose. Nors stratigrafiškai sluoksniai atrodo chaotiškai margi, šioje gana nedidelėje perkasoje buvo aptikta lipdytinių indų šukių (70), akmeninių dirbinių (įskaitant nuoskalas – 49), gintarinių dirbinių, nuoskalų ir natūralių gintaro gabalėlių (263). Nors didžiąją dalį akmens ir gintaro radinių sudarė nuoskalos, buvo rasti ir 3 gintarinių sagų ruošinių fragmentai, 2 gintarinių lęšinių sagų fragmentai, lęšinė gintarinė saga (2 pav.), smiltainio tinklo pasvaras ir net 17,99 g svorio gintaro žaliava.

Tirto ploto centrinėje ir V dalyje, t. y. perkasose 10, 11 ir perkasos 12 R dalyje, buvo fiksuotas nesuardytas kultūrinis sluoksnis, sudarytas iš rudos durpės ir rudos gitijos bei margo šviesiai gelsvo smėlio. Kultūrinio sluoksnio storis siekė nuo 10 iki 35 cm storio, jis buvo rastas po velėnos ir rudo humusingo smėlio sluoksniu, dažniausiai 30–40 cm gylyje. Kultūrinis sluoksnis intensyviausias buvo perkasoje 10, sklypo Latgalos g. 14 R dalyje, čia jo storis siekė iki 35 cm. Perkasoje iš viso buvo aptikti



2 pav. Gintariniai dirbiniai: lęšinės sagos ir jų fragmentai bei ruošiniai. T. Ivanausko nuotr.

Fig. 2. Amber artefacts: buttons, fragments, and unfished pieces.



3 pav. Gintariniai dirbiniai: gintarinis kabutis lūžęs į 2 dalis, kabučio ruošinys ir ruošinio fragmentas. T. Ivanausko nuotr.

Fig. 3. Amber artefacts: an amber pendant broken into 2 parts, a pendant blank, and a piece of another blank.



4 pav. Lipdytinio puodo sienelės su pakraštėliu fragmentas iš 2 šukių ir puodo sienelė su pragręžta skylute. T. Ivanausko nuotr.

Fig. 4. A 2-piece rim fragment of a hand-built pot (left), and a drilled piece of the body (right).

net 766 archeologiniai radiniai, iš jų didžiąją dalį sudarė gintariniai radiniai – gintaro nuoskalos, natūralūs gintaro gabalėliai ir pavieniai dirbiniai iš gintaro – 362. Buvo rasta gintarinių dirbinių – lęšinė saga ir sagų fragmentų su šlifuotu paviršiumi, sagų ruošinių, kabučių ruošinių su pragręžtomis skylutėmis ir pradėtais apdirbti paviršiais, tačiau iki galo nepabaigtų ar lūžusių gaminimo metu (2, 3 pav.). Taip pat buvo rastas gintarinis kabutis šlifuotu paviršiumi, lūžęs į dvi dalis (3 pav.), kurios viena nuo kitos buvo gana nedideliu atstumu.

Antra didelė archeologinių radinių grupė – tai lipdytinių indų fragmentai – iš viso 302. Dauguma keramikos fragmentų su smėlio ir organikos priemaišomis molio masėje – 250, 52 fragmentai su smulkinto akmens priemaišomis. Iš visų aptiktų keramikos šukių išsiskiria lipdytinio puodo sienelės su pakraštėliu dalis iš dviejų šukių, kurių viena puošta su duobutėmis (taškeliais) (4 pav.). Taip pat buvo aptikta 102 akmeniniai dirbiniai, priskiriant ir titnago nuoskalas. Iš visų akmeninių dirbinių išsiskiria lapo formos titnaginis strėlės antgalis, kurio abi briaunos retušuotos iš abiejų pusių (5 pav.).

Stratigrafiškai panaši situacija buvo fiksuota ir perkasoje 11. Joje taip pat buvo fiksuotas nesuardytas kultūrinis sluoksnis – 8–12 cm storio rudos durpės sluoksnis V dalyje ir iki 25 cm storio R pusėje, taip pat 10–12 cm storio rudos gitijos sluoksnis. Šiuose sluoksniuose buvo rasta ir inventorinta 534 archeologiniai radiniai, iš jų didžiąją dalį sudarė gintariniai radiniai – gintaro nuoskalos, natūralūs gintaro gabalėliai ir pavieniai dirbiniai iš gintaro. Po šiais minėtais sluoksniais buvo fiksuotas įžemis 50 ir 70–80 cm gylyje nuo žemės paviršiaus – H_{abs} 1,83–1,88 m. Įžemis – gelsvas ir šviesiai gelsvas smėlis.

Didžioji dalis perkasoje aptiktų archeologinių radinių – gintaro nuoskalos, natūralūs

gintaro gabalėliai ir pavieniai dirbiniai iš gintaro: lęšinės sagos ir jų fragmentai, kabučio fragmentas ir ruošinys, lipdytinių indų šukės. Perkasoje taip pat buvo rasta akmeninių dirbinių, didžiąją jų dalį sudarė titnago nuoskalos, tačiau buvo rasta keli smiltainio tinklo pasvarai, retušuotos titnago skeltės ir titnaginis trikampis strėlės antgalis, kurio šoninės kraštinės retušuotos iš abiejų pusių (5 pav.).

Kultūrinis sluoksnis tęsėsi ir perkasos 12 R dalyje, kurioje kaip ir ankstesnėje perkasoje nukasus velėną ir vidutiniškai 30–35 cm storio rudą humusingą smėlio sluoksnį aptiktas 15–20 cm storio rudos durpės ir gitijos kultūrinis sluoksnis (6 pav.). Perkasos aplinkoje paviršius aukštėjantis, vietomis supiltas ir perkastas, todėl V kryptimi pastebėti storesni rudo humusingo smėlio sluoksniai. Perkasos V dalyje po velėna buvo rasti ir XX a. metalo ir betono šiukšlių, melioracijos metu iškasti grioviai ir drenažinis vamzdis. Todėl perkasos V dalyje fiksuoti suardyti sluoksniai ir sunaikintas kultūrinis sluoksnis. Įžemis glūdi H_{abs} 1,90–1,92 m ir H_{abs} 2,03–2,15 m gylyje, 70–90 cm gylyje nuo žemės paviršiaus ir yra sudarytas iš gelsvo ir šviesiai gelsvo smėlio. Kaip ir kitose perkasose aptikti archeologiniai radiniai, didžiąją jų dalį sudarė gintariniai radiniai (dažniausiai nuoskalos), lipdytinių indų šukės ir pavienės titnago nuoskalos. Iš rastų radinių išsiskyrė 2 gintaro žaliavos gabalėliai, vieno iš jų svoris buvo 16, kito net 53,27 g.

Archeologinių tyrimų metu buvo nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis tęsiasi į Š pusę nuo 2022 m. tirtų perkasų ir toje pusėje yra intensyvesnis. Tikėtina, kad perkasos 8 vieta yra gyvenvietės radimvietės kultūrinio sluoksnio riba R kryptimi. Čia nebuvo aptiktas kultūrinis sluoksnis, rasti tik pavieniai (10) archeologiniai radiniai perkasos V pusėje, iš jų nustatyti sluoksnio paplitimą V kryptimi trūksta duomenų, nes



5 pav. Titnaginių strėlių antgaliai, rasti perkasoje 10 ir 11. T. Ivanausko nuotr.

Fig. 5. Flint points found in trenches 10 and 11.



6 pav. Perkasos 12 R pjūvis. T. Ivanausko nuotr.

Fig. 6. E section of trench 12.

labiausiai į V nutolusi tirta vieta užsibaigė anksčiau vykdant melioraciją iškastame griovio perkasime (jame yra užkastas drenažo vamzdis). Tikėtina, kad kultūrinis sluoksnis dar tęsiasi V kryptimi iki esamo melioracinio kanalo. P kryptimi tiksliai nustatyti kultūrinio sluoksnio paplitimą taip pat trūksta duomenų, nes vykdant I tyrimų etapą šiuose sklypuose 2022 m. P dalis daugiausia rėmėsi į ankstesnį perkasimą, kuriame kultūrinis sluoksnis, jei ir buvo, yra sunaikintas. Pagal fiksuotą stratigrafiją kultūrinis sluoksnis tęsiasi Š kryptimi ir už 2023 m. tirto ploto.

Kultūrinis sluoksnis sudarytas iš rudo smėlio, rudos durpės ir rudos gitijos. Kultūrinio sluoksnio storis, kaip ir fiksuotas 2022 m., yra 10–30 cm storio. Iš viso rasta ir inventorinta 1814 archeologinių radinių ir 1636 smulkių



0 5 cm

7 pav. Zooarcheologinės medžiagos įvairovė iš perkasos 12. T. Ivanausko nuotr.

Fig 7. Zooarchaeological material from trench 12.

gyvūnų ir žuvų kaulų fragmentų (7 pav.), bendras jų svoris yra 683,99 g. Archeologiniai radiniai priskiriami akmens amžiaus – neolito laikotarpiui, lipdytinių indų šukės, fragmentai su organinėmis priemaišomis molio masėje yra priskiriamos vidurio (antros pusės) ir vėlyvajam Narvos kultūros etapui (apie 3500–2200 m. pr. Kr.). Šukės su grūstu granitu molio masėje priskiriamos vėlyvajam neolitui ir bronzos amžiaus pradžiai.

2023 m. taip pat buvo paimti 2 mėginiai AMS datuoti, anglies gabalėlis iš perkasos 10, buvo gauta data 2116–1829 m. pr. Kr. (3600±34) (FTMC–PR96–1). Kitas mėginys – anglies gabalėlis iš perkasos 11, gauta data 3081–2892 m. pr. Kr. (4341±35) (FTMC–PR96–2).

2023 m. tyrimų metu surinktas gruntas iš kiekvienos perkasos, kurioje aptiktas kultūrinis sluoksnis, t. y. perkasos 9–12. Kiekvienoje perkasoje buvo surinktas 1 m^2 kultūrinio sluoksnio ir išplautas flotacijos ir sedimentacijos metodu, taip buvo išplauta apie 600 l grunto ir gauta apie 2890 ml nerūšiuotos archeobotaninės ir zooarcheologinės medžiagos (7 pav.). Tarp suanglėjusių augalų liekanų buvo identifikuota balandos (*Chenopodium*), paprastojo lazdyno (*Corylus avellana*), paprastosios avietės (*Rubus idaeus*), bastutinių (*Brassicaceae*) šeimos augalų ir *sclerotia Cenococcum graniforme* liekanų. Mėginiuose taip pat pasitaikė žuvų žvynų, vabzdžių liekanų, moliuskų, žuvų ir smulkių gyvūnų kaulų.

Tyrimų metu aptikta ir išanalizuota zooarcheologinė medžiaga pateikė informaciją apie subneolito gyventojų mitybą ir medžioklę. Faunos liekanas sudarė vien laukinių žinduolių, paukščių ir žuvų liekanos, beveik 40 % fragmentų apdegę. Vienintelis vilkui arba šuniui priskirtas petikaulio fragmentas, panašu, taip pat priklauso laukiniam gyvūnui – vilkui. Tarp identifikuotos medžiagos daugiausia aptikta ruonių ir jūrų kiaulės kaulų fragmentų, pastarieji sudarė net 57,2 % identifikuotų žinduolių liekanų. Kaip įprasta, absoliuti dauguma identifikuotų žuvų kaulų priklausė gėlavandenėms žuvims. Beveik pusė žuvų buvo lydekos, antroje vietoje – sterkai. Taip pat rasta retai pasitaikančių ungurių, lašišinių žuvų kaulų.

The Šventoji 26 Findspot

In the autumn of 2023, detailed excavations were carried out at 14 and 16 Latgalos Street in Palanga (Monciškė settlement), marking the 2nd phase of research at the proposed site of the new engineering network (Fig. 1). The excavations took place between 18 October and 16 November 2023, and comprised 5 trenches covering a 70.7-m-long section of the future network route. The excavation area was situated to the N of the planned construction site that was excavated in 2022 (total area – 116.56 m^2).

The research found that the cultural layer continued N from the area excavated in 2022 and was more intense than previously observed. It was composed of brown sand, brown peat, and brown sapropel (Fig. 6), and measured between 10 and 30 cm in thickness, the same depth as that which was found in 2022. The excavation yielded 1,814 individual finds, mostly fragments of amber, flint, and pottery, but also finished and unfinished amber buttons (Fig. 2) and pendants (Fig. 3), and two flint points (Fig 5). Most of the pottery assemblage was undecorated, with a rough surface, but a few exceptions were found: a potsherd adorned with a dot pattern and a drilled potsherd (Fig. 4). Zooarchaeological material comprised small fish and animal bones (Fig. 7) – mostly seal, pike, and starling.

Rytis Jonaitis, Irma Kaplūnaitė

Akmens amžiaus gyvenviečių pėdsakai Zervynose

Zervynų kaimas yra Dzūkijos nacionalinio parko teritorijoje (Varėnos r., Marcinkonių sen.). Šiuo metu Zervynų gatvinis kaimas yra valstybės saugomas architektūros paminklas (UK 10305). Iš viso čia 48 sodybos, iš jų 8 paskelbtos etnografinėmis. Kaimas išsidėstęs abipus Ūlos upės ir jos intako Pavilnio. Manoma, kad vietovė apgyvendinta dar akmens amžiuje. Zervynų kaimas pirmą kartą paminėtas 1742–1748 m. gimimo metrikų knygose. Tuo metu Zervynų kaimas jau galėjo būti nemažas. XIX a. pabaigoje ar XX a. pradžioje čia pirmasis akmens amžiaus stovyklas tyrinėjo V. Šukevičius; 1953, 1955, 1956 ir 1958 m. Zervynų apylinkes tyrinėjo K. Jablonskis (Rimantienė R., Pirmykštis Zervynų apgyvendinimas, *Zervynos. Kraštotyros bruožai.* Vilnius, 1964, p. 30–45). Aptikti akmens amžiaus radiniai priskiriami laikotarpiui nuo mezolito. Zervynų kaime, abipus Ūlos upės, išskiriamos dvi akmens amžiaus Zervynų gyvenvietės. Dešiniajame upės krante yra Zervynų akmens amžiaus gyvenvietė II (UK 22653), kairiajame krante – Zervynų akmens amžiaus gyvenvietė (UK 3668). Šios gyvenvietės plačiau nėra tyrinėtos.

2023 m. sklypuose Ūlos g. 57 ir 3825–0007–0173 vykdyti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai. Čia planuojama tvarkyti esamus statinius, įrengti vandens ir buitinės nuotekynės komunikacijas. Taip pat buvo vykdomi žvalgomieji tyrimai į Š nuo Ūlos g. 57 esančiame 4 arų sklype 3825–0007–0173. Pabaigus žvalgomuosius tyrimus, papildomai buvo vykdomi ir žvalgymai sklype Ūlos g. 57, elektros kabelio tiesimo vietoje.

Žvalgomųjų tyrimų metu sklype, Ūlos g. 57, ištirta 10 šurfų (1–10, bendro 10 m^2 ploto) (1 pav.). 6 šurfai (1–6) buvo tiriami sklypo R dalyje, kiemo aikštelėje priešais daržinę, 1 šurfas (7) – daržinėje, 1 (8) už daržinės, aikštelėje prie šlaito, dar 2 šurfai (9–10) buvo tiriami šlaite. Šurfuose 1 ir 3 po velėna aptikti pavieniai su Zervynų kaimo gyvenviete susiję buitinės keramikos fragmentai. Keramikos šukės datuojamos XIX–XX a. pradžia. Šurfuose 1, 3, 4 po velėna, virš smėlio, 30–40 cm gylyje nuo esamo žemės